

REDACȚIA

Arad, Doak Perenc-utca nr. 90.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 6 luni 10
pe 3 luni 5
pe o lună 2

Pentru România și străinătate pe un an 4 coroane.

Pentru România și străinătate pe un an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Doak Perenc-utca nr. 90

INSERȚIUNILE:

de un sir garmond: prin a dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 562

Scrisorile nefrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Pentru limbă.

Arhiepiscopul ministru Wlassics a ordonat deja de mult ca în școlile secundare dela Cioba și Timișoara, fiind ele întreținute de stat, catechisarea elevilor nemaghiari să se facă în limba ungurească. Românii d'acolo să știe că țara noastră ungurește și mărturisirea credință tot ungurește s-o facă; ca și cum, precum sfinții pentru altar românesc să tâlcuiască viața sfinților și scrierile canoane ale bisericii naționale române în limba ungurească...

Vorba corespondentului nostru din Budapesta: un autocratism și o sălbăticie mai mare și de cât în Rusia unde chiar acum Polonia jubilează că țara ei a permis catechisarea în limba polonă, ear nu a mai insistat pentru introducerea celei rusești. Și bine să ne notăm: Polonia și Rusia sunt aceeași țară din punct de vedere al limbii și unii și alții... Și Polonia, dacă e până p'acolo, ear conștiența într'un neam mare, de primejdia căruia elementul unguresc definitiv numai așa poate scăpa dacă nu sta într'ajutor elementul românesc, și să nu fie și mai numeros de cât cel maghiar.

Nu vom să ne oprim și să calificăm ordinul arhiepiscopului ministru. Aflăm însă că afăcerea a fost desbătută în sinul consistorului mitropolitan, unde a ajuns, căci Consistorul din Arad nu putea să rezolve chestia fără avizul forului superior. Era vorba de o stirbire a autonomiei noastre bisericești.

Ear consistorul mitropolitan așa a hotărât: caticeții gr.-orientali români din statul ungar numai românește au să propună; altfel nu!

Datoria și-a împlinit-o consistorul mitropolitan și conform demnității și interesului național a procedat. Și desigur că nici nu se va găsi caticeț — ori-ce blid de linte i s-ar oferi — care să nu respecte această hotărâre, după cum de asemeni numai bucuria ne putem pe d'oparte pentru perspicațitatea consistorului arădan care a dețerit cauza celui mitropolitin, pe de altă parte pentru energia cu care suptemul nostru for administrativ e dețeris să apere dreptul limbii românești.

Nu e destul însă atâta. Vremurile devin tot mai grele. Guvernele ungurești devin tot mai agresive. În fața atâtor lovituri nu cred prelații români ai celor două biserici române că a sosit momentul istoric să chibzuească asupra chipului ca împreună, solidari să stea în fața guvernului pentru apărarea limbii?

Puncm întrebarea pentru că așa socotim: nu numai Sârbilor, Slovacilor și Românilor din diocesa arădană li-a trimis Wlassics ordinul sus amintit, ci în același chip este decis să-i trateze și pe frații greco-catolici. Și n'am citit încă n'am auzit în ce chip consistoarele greco-catolice socot să se apere. Credem însă tare, că împreună d'ar pași prelații noștri, glasul lor ar avea o greutate de care și cel mai îndrăzneț ministru ar trebui să țină seamă.

Fără comentariu Organul kossuthiștilor, „Független Magyarország“, în numărul său dela 26 c. serie următoarele:

— *Le az osztrák császárral!* Szegeden a minap, szeptember 19-én, Kossuth Lajos emlékét ünnepelték. Az ünnepnek egyik legérdekesebb és kétségtelenül igen szép jelenete volt, mikor Polczner Jenő képviselő, a politikai helyzetről megemlékezve, az osztrák császárt emlegette. A tizenöt ezeregy tömegből törtelen, ösztönszerűen tört ki az érzés. Zugó Le vele, *Abzúg az osztrák császárral!* kiáltások hangzottak. Az ünnepélyen ott volt a rendőrség képviselője is, aki szépen megfigyelhette a tüntetést, aztán békében hazament. Végre is nem kisérlhet be tizenöt ezer embert!

Ceea-ce pe românește înseamnă: „Jos cu împăratul austriac! Mai de una-zi, la 19 Septembrie, la Seghedin s'a sărbătorit în memoria lui Kossuth Lajos. Una dintre scenele cele mai interesante și fără îndoială frumoasă a fost când Polczner Jenő, deputat, a pomenit de împăratul austriac. Din mulțimea de cincisprezece mii oameni a isbucit atunci d'odată, instinctiv, sentimentul. Vitor de „Jos cu el, Abzúg împăratul Austriac!“ a răsunit. La sărbătoare a fost de față și reprezentantul poliției, care a ascultat frumos, până în capăt, demonstrația și apoi s'a dus în pace, acasă. La urma urmelor nici nu putea să dețină cinci sprezece mii de oameni!“

Reichsrathul, după o desbatere animată, la care au luat parte toate partidele, în ședința sa de Sâmbătă a primit proiectul de lege privind la concedierea acasă pe ziua de 1 Octombrie a soldaților cari au servit 3 ani și prin care se ordonă intrarea sub arme a tinerilor asentați astă primăvară. Proiectul a fost prezentat de deputatul Derschatta. În contra lui au vorbit cheu Placek și polonul Dasinsky. În colo a intrat două treimi din totalitatea voturilor.

Espectorații unii kossuthiste. În numărul său dela 26 Septembrie într'un articol în care combate pe contele Apponyi pentru-că și după atentatul dela Chlopy a rămas în partidul guvernamental, „Független Magyarország“ scrie:

„Și, în fine, am crezut că mizerabilul atentat dela Chlopy, atentat prin care nația a fost prostituată, o să-i aducă la reson pe cei cari ani d'arândul ameteau țeara asta spunând că luptă pentru drepturile naționale.“

Autorul ordinului de zi dat de M. Sa către armată, după cum spune „Wiener Allg. Zeitung“ este generalissimul Bolfras, adjutantul M. Sale. La poruncă prea înaltă și după indicațiunile M. Sale, el a redactat ordinul și înainte de a se da la tipar, M. Sa l'a arătat și baronului Beck, șeful statului major. Cât despre manifest, este opera contelui Héderváry.

S'au săturat și ei! Incețel cu incețel Ungurii neași încep să fie și ei sătuli de lovrășia cu Evreii. Astfel „Alkoholmány“ (dela 27 c.) într'un articol în care răspunde lui Bartha Miklós, scrie:

„Ne pare rău, că Bartha Miklós cu știință afirmă despre partidul popular un lucru neadevărat, pe când cu condețelul lui strălucit ar trebui să se întoarcă împotriva acelor cari ca niște lași, p'ascuns, lovind cu piciorul în caracterul maghiar, cu apucături ovrelești pornesc campanie contra regalismului, fapt pentru care într'adevăr ar putea fi numiți mizerabili națiunii...“

Și așa e, căci mai ales Ovreii Vészi și Vázsonyi, în „B. Napló“ și „P. Hirlap“ duc lupta cea mai sălbatică în contra Coroanei. Bartha însă totuși nu pe acești „liberali“ îi combate, ci-i timbrează de bizantini pe poporalii cari au sărit în apărarea M. Sale.

A conversa în limba maternă — delict disciplinar.

— Un apel — ordin ridicol. —

În ziua de 17 Septembrie a. c. rectorul universității ungurești din Cluj, Dr. Apáthy István, unul dintre cei mai incarnați șovinști, a adresat un „Apel către cetățenii de limbă maternă străină ai universității noastre“ (Felhívás egyetemünk idegen anyanyelvű polgáraihoz), prin care le aduce la cunoștință, că în localitățile așa numite „obligatoare“ conversația în limba maghiară și prin conștința senatului universității d'cto 28 Februar 1903, este interzisă conversația într'altă limbă străină. Prin urmare studenții universității români, sași și slovaci sunt obligați a vorbi între olaliță la mensa academică numai ungurește, sunt opriți a conversa în limba mamei lor, ceea-ce dacă vor îndrăzni a mai face, vor comite delict disciplinar (legyeimí vétségel követnek) și ca atare vor fi lipsiți de beneficiile mesei academice și vor fi scoși din localitățile ei.

În introducerea drept motivare a acestui ordin — apel ridicol și fără păreche în analele civilizațiunii moderne, se zice, că corpul profesoral dela diferitele facultăți ale universității din Cluj a făcut regretabila experiență, că studenții de limbă străină, cari se înscriu la această universitate, nu sunt destul de stăpâni pe cunoștința limbii maghiare. Și mai regretabil este — zice mai departe apelul amintit — că studenții de limbă străină nici nu-și dau simțință în anii petrecuți la universitate, ca să vină în contact cu studenții unguri și astfel prin contactul cu ei să-și însușească temeinic cunoștința limbii maghiare. Din cauza aceasta apoi — zice magnificul rector — studenții de limbă străină în casuri relativ destul de multe nu pot presta la examene rezultatele îndestulătoare, pentru-că nu sunt în stare să-și exprime nici baremi știința ce și-o câștigă. Aceasta insuficiență în mănănuarea limbii maghiare nu numai că nu se ia ca împrejurare atenuantă la răspunsurile din examene, ci din contră, agravează poziția candidatului, prezentându-se ca unul ce nu-și împlinește datorințele patriotice.

Unul din scopurile, pentru cari s'a înființat mensa academică a fost chiar, ca să dea românilor, sașilor și slovacilor ocaziune a conveni cu colegii lor unguri și jidovi și dela ei a învăța bine ungurește. Dar — durere — studenții de limbă străină nu numai că nu s'au apropiat de mesele colegilor maghiari, ci din potrivă s'au pus la mese separate, s'au îngrădit față de ei, și în mod demonstrativ s'au ferit de a vorbi la masă ungurește. Pentru a pune capăt acestei abnormități, senatul universitar a declarat de crimă disciplinară

conversația într'altă limbă afară de cea ungurească, care crimă se pedepsește cu eliminarea dela masa studenților. Rectorul apelează la studenții de limbă străină, ca să înbulziască cât mai mulți la mensa academică, pentru că acolo au norocirea să-și uite limba maternă și să învețe ungurește. Ear pe studentii de limbă maternă maghiară îi sfătuiește și îi îndeamnă mai ales se primească cu dragoste și prevenire pe colegii de limbă străină.

Cine sunt cioclii cauzei noastre naționale?

Sub titlul de mai sus „Acțiunea“ din București, ziar redactat de Victor Ionescu, frate al fostului ministru conservator Take Ionescu, publică din Sibiu, la loc de frunte, următoarele:

„Sunt mulți! Ar trebui să-i prezentăm în toată golițiunea lor dacă nu ne-am teme ca deschidem rane vechi, abia prinse. Și totuși se cere ca să ridicăm puțin valul, care acoperă pe câte un așa numit martir. Lichidarea institutului „Tipografia“ și a vinzării averii naționale comparate cu banii obștei românești ridică pe primul plan figura avocatului din Alba-Iulia Rubin Patita, care a ajuns în comitetul și în urmă în direcțiunea partidului național român din Ungaria întocmai ca jidanul gheșetar în rafi. Ca să nu mai amintim de rubinele naționale ce și le-a câștigat dl avocat Patita, în Alba-Iulia și în tot ținutul de sub Muntii Apuseni și de peste Mureș este de ajuns să relevăm durerosul fapt că la căderea „Tribunei“ și vinzarea averii naționale au contribuit poate mai mult de cât loviturile procurorilor maghiari nepăsarea celor chemați și unele datorii de multe mii de lei de ale unor membrii de-ai comitetului cari s'au pus în socoteala institutului. Ani de-a rândul institutul „Tipografia“ a trebuit să suporte pe lângă cheltuielile împreunate, cu redactarea „Tribunei“ „Foaia Poporului“ și salariile redactorilor și muncitorilor din tipografie încă și procentele și plățile din datorii particulare.

Pentru a scoate institutul național „Tipografia“ din acest impas și a-l mântui, s'a făcut apel la spiritul de jertfă națională. Dar în zadar, căci vorbele nu mai prindeau, nu mai aveau darul să miște pe nimeni: Căci o cauză sfântă nu se poate sustine bătându-ți pestul și declamând în adunările direcțiunii institutului, și pretutindenea ca ești cel mai mare naționalist și că ai adus cele mai mari jertfe spirituale și materiale pe când în adevăr n'ar făcut de cât a exploata credulitatea publicului și a te folosi de toba licițiunii ca să scoți în timp de iarnă și în zi de sărbătoare românească părinții și copiii nevinoși din propria lor moșie pentru o datorie de câți-va florini. Gata de jertfă materială și spirituală abia a fost unul, doi, între cari în locul prim a stat un suflet nobil, un tiner advocat din Blășiu, secretarul comitetului partidului național.

Încolo oamenii lungi la vorbă și de puțină ispravă.

În astfel de împrejurări nu e mirare că „Tribuna“ a trebuit să cază și de-odată cu căderea ei să ajungă la vinzare și întregă avere a partidului național: tipografie, „Foaia Poporului“, care are intrare în mai bine de 3400 case românești, Căldarul poporului“ librăria și casa din strada Poplăcii.

Multă vreme lumea românească a fost de credință că direcțiunea institutului se va face în fine puncte și munte și până la sosirea unor vremuri încă bune nu vor da în mână străine aceste arme de luptă ale organizațiunii noastre naționale. În această credință cu atât mai virtos eram întăriți, cu cât direcțiunea da a înțelege că voește să continue lupta națională chiar și atunci când a decis lichidarea. Credeam

că direcțiunea va afla un „modus procedendi“ și va pune la cale vre-o transacțiune, cu toate că se alege de lichidatorii avocatul Rubin Pațiu, un avocat de-aici, și președintele partidului național.

Mare ne-a fost însă surprinderea când ne văzurăm în fața faptului împlinit, că direcțiunea fără a fi publicat, precum se cerea în foile române, a vândut tipografia, hârtia, mobilierul redacțional, dreptul de proprietate și de redactare al „Foil Poporului“ și al Calendarului Poporului unui străin de neamul nostru, sasului Marschall pentru minimă sumă de 10.500 coroane. Proprietatea națională și mai ales „Foia Poporului“ și Calendarul au trecut în posesiunea unui străin, care în vederea asigurării unui câștig sigur și-a angajat un redactor al „Foil Poporului“, pe fostul director al „Tribunei“.

Aceasta este prima și cea mai mare surprindere la care n'a întârziat a se adăoga a doua.

Lichidatorii, dar mai ales avocatul dl Rubin Pațiu pe când în mod șiret continuu susținea că din vânzarea averii naționale abia se pot acoperi datoriile, pe atunci d-sa ca lichidator cu multă rîvnă se îngrijește de soarta buzunarului său de martir.

Celor din temniță le denunță salariile pe cari sunt în drept a le primi *lă-sindu-i să îndure lipse ear d-sa nu pregetă a-și lua timp să vină cât de des din Alba-Iulia până la Sibiu* ca să plângă pe ruinele institutului național, nu de mult loc de mândrie și de aventură luptă națională, ridicând tot de-auna câte 120, 100 etc. cor. *ca cheltuieli de călătorie și pierdere de timp*. Pe cei din pușcărie îi lasă să peară de foame zicând că nu sunt bani de unde să se plătească, ear d-lui își umple buzunarul și apoi își șterge ochii de lacrimile isvorite din spiritul de jertfă națională.

Și până se va vinde și casa, dl avocat Pațiu va mai obosi încă mult bătând drumul dela Alba Iulia la Sibiu. Da, căci e pus la cale de cunoscutul d-sale spirit de jertfă națională. Eată ciocul.

Ne pare bine că ziarul conservator a ajuns, în cele din urmă, la cunoașterea prietenilor și a adevărului. Până acum conservatorii puneau toată vina pe prim-ministrul Sturdza și ne înfățișau pe noi ca oameni slabi și cari n'am servi cu credință și spirit de jertfă cauza națională, pe noi cari de când am întemeiat «Tribuna Poporului» tot în foc stăm și o singură clipă nu ni-am cutremurat în fața adversarilor.

TRIST...

D. Dr. Valer Moldovan, avocat, unul dintre tinerii care după cunoscuta crasă dela Sibiu mai cu ardoare s'a alipit de «Tribuna» rămasă sub conducerea lui Dr. Rațiu, ear în contra noastră a scris nu odată, ci adesea-ori, sub titlul «Câte-va cuvinte pro domo» publică în «Libertatea» un articol mult prea interesant decât ca să nu-l înregistram.

D-sa și fratele d-sale, care a fost osândit mai zilele trecute la Curtea cu jurați din Cluj, a fost adică acusat în foaia săptămânală a dlui Dr. E. Daianu, care, se vede, persistă în mania să fie și acum sentinela națiunii, gata a sări — *dela spatele strohmanilor* — asupra fraților cari i-se par d-sale slabi ori chiar trădători... A fost acusat că a apărut și s'a apărut — prea calm și cumpătat. Dl Daianu se vede că și după-ace a ajuns protopop este de același temperament năvalnic — ca să nu zicem năbădăos, care ar vrea ca alții să sară cu parul asupra Ungurilor, d-sa cât a fost însă la «Dreptatea» și «Tribuna» grija grozavă să nu dea față cu — procurorul.

Eată ce-l răspunde însă dl Dr. Valer Moldovan:

Mi-să impută o omitere, că anume față de atacurile procurorului, care a lovit din nou în «Tribuna», nime n'a mai spus pentru ea un cuvânt de apărare. Așa e. Nu am reflectat nimic procurorului, și asta din două motive: 1. Pentru-că procurorul a susținut un adevăr dureros despre noi, când a zis, că amenințarea profetică din «Mene, Thekel, Phares» pe care

a îndreptat-o acusatul față de guvern, s'a împlinit tocmai față de cel-ce a făcut-o adică cuvintele aceste s'au ivit tocmai pe pereții casei «Tribunei» care a și încetat de-a mai apare. 2. Pro secundo, pentru-că după cea mai bună a mea convingere, regretatei «Tribune» numai o unică apărare îi puteam face, și anume așa dacă îi spuneam procurorului că nu el ne-a mâncat-o, ci «Tribuna» a căzut din cauza proprietății noastre slăbiciunii, respective celor cari luaseră asupra-le îngrijirea de ea, și deci răspunderea susținerii ei. Pentru-că o pedeapsă de 11 mii coroane încă nu e titlu de-a înceta organului unui «comitet» care guvernează un popor de milioane! Dacă făceam apărarea aceasta, sigur că nu-mi mulțumea proprietarul «Răvașului» care precum știu încă a fost în directoriul institutului «Tipografia».

Mi-se impută mai departe, că atât eu, cât și fratele meu, am vorbit și ne-am purtat «calm și cumpătat». Are dreptate «Răvașul». Numai cât nu a spus totul. Trebuia să mai adaugă și aceea: «dar cu demnitate!»

Dar dacă e chiar curios «Răvașul», să știe că de ce ne-am purtat «cumpătat și calm», îi voi mai invoca un argument, care încă nu-l de natură mai ideală, ci mai mult materială. Dl proprietar al «Răvașului» știe mai bine, că bietul Redactor al «Tribunei» atât cel liber, cât și cel închis, după încetarea «Tribunei» au rămas pe drumuri, fără pâine, fără acoperământ. Am știți positive, că bietul Baltes, Mohan, Lazar, cari ca redactori ai «Tribunei», și «Foil Poporului» și-au contraspede de luni și de ani, ați au ajuns de mână în Segedin și Cluj costul robilor ordinari, neavând din ce se susținea! Așa dară în cea mai mare miserie. Nime nu s'a îngrijit, ca la lichidarea institutului «Tipografia» să le asigure barem subsistența pe timpul cât stau în temniță! Dar și despre aceea are cunoștință Dl proprietar al «Răvașului», că bună oară un avocat bogat, membru în «comitetul național» acesta de pe urmă, pentru o singură călătorie la Sibiu, ca să se ule peste socotelele «Tipografiei», și-a luat un diurn de 120 cor. Ei, bine, stând astfel lucrurile, nu fie mirare că nu ne-am bătut cu capul de zid, ci am fost «cumpătați și calmi», dar și demni!

Argumentele acestea-s nu se poate mai puternic dar varsă și o tristă lumină asupra halului de desorganizare și slăbiciune asupra celor cari ani de zile nu știuseră să facă decât să reguleze România: pe sfetnicii M. Sale regelui Carol, Academia etc. etc. și nu încetau să ne numească trădători pe noi, căror ni-s'a dat satisfacția — puțin mângâitoare pentru cauza națională — să putem reproduce acum dovezi că nu zadarnic, ci cu temetu ni-am împotrivit ca foile naționale să rămână în mâinile unor neputincioși și geșetari detestabili.

Oare și după acest articol al dlui Dr. Moldovan și corespondența din «Acțiunea» scumpul domn și exmartir Rubin Pațiu va mai rămânea lichidator?

Kossuthiștii și slavii extremiști.

Nu de geaba se zice că extremiștii se întâlnesc, ci adevărul acestui proverb se observă mai ales în viața politică.

Mai zilele trecute Polonii colindase adică pe la Viena și Gratz, să trateze cu partide politice germane ca împreună să lupte pentru desfacerea dualismului și pentru instituirea uniunii personale.

Multă treabă, adevărat că n'a făcut, căci așa se vede, partidele germane ori cât de extreme, nu l-au luat în serios pe Polonii *archi-extrem!*

Dar Polonii nu se lasă, ci dacă n'a putut lega alianță cu Germanii, face acum curte Slavilor extremi.

Astfel din ședința de Sâmbătă seara a cercului «Sas» din Budapesta (o întrunire de patrioți cari veghează asupra destinului țării) Polonii a propus ear aderenții săi au primit să se trimită următoarea telegramă deputaților Placek (ceh) și Dasinsky (polon), radi-

cali cari în ședința de Sâmbătă a Reichsrathului au combătut proiectul militar:

«Cercul «Sas» din Budapesta salută călduros pe deputații bravi cehi și poloni în lupta lor națională contra Nemților îngâmfaiți. Vom sta împreună în lupta constituțională și împreună la victoria ce înomnis va urma.

«In numele cercului «Sas»: Polonyi Géza.

Ce ar mai striga însă după procuror ziarele maghiare dacă vre-o societate românească ori de altă naționalitate ar căuta să lege relații peste Leitha! Doar ne fac trădători chiar și pentru-că indemnăm feciorii români să între de bună voie în armată.

„Preoți cu crucea în frunte“.

— Reflexiuni. —

II.

Nu însă aceasta mi-a fost scopul, se trag la îndoială dacă e bine și consult, că preoții chiar și cei cu venite abundante să se adreseze la ajutorul guvernului? ci numai să zic, că avem lipsă, dar lipsă de tot mare de preoți luminați, și deștepți, fie ei cu șase fie cu opt clase, căci știind înveța poporul, acesta și va împlini datorița către părintele său sufleteș.

Mi se pare, ba mi vine să cred, ca dl «O.» a voit să zică și aceea: că, fiecare la locul său, adică la parochiile de clasa primă să fie acceptați numai tinerii distinși atât ca și clerici cât și ca absolvenți de liceu, iar ceilalți să fie ținuți la stațiuni mai slabe(?). Are drept. Eu mai adaug: că de și nu are cutareva deplină calificare însă după ce se va fi distins în cele bisericesti timp mai îndelungat apoi să fie înaintat, căci și Sf. Scriptură o spune aceasta.

Mai rău îi vine la socoteala că se permite unor învățatori să facă cursurile teologice... ceea-ce după a d-sale părere e de tot greșit. Oare așa se fie? Este scris unde va ca aceasta să nu se facă? Și, pe ce bază s'ar face așa opreliște?

Să nu crează cineva că sunt interesat în cauză. Premit că n'am nici rudenii, nici pe nime care să fie trecut dela statul învățătoresc la cel preoțesc, deci nu interesul mă silește să discut asupra afacerii, ce ni-se inpune din două motive: unul, că învățatorii sunt priviți, așa ca niște lucruri de nimica, fără nici o capacitate, primiți în pre-parandie din grație etc., — altul, că autorul «O.» nu și-a dat seamă nici că cine e dînsul și nici că despre cine vorbește.

Nu întăresc, că există pădure fără uscături precum nici grădina fără buruieni, dar atâta se poate pretinde, că nime să nu și bată joc de o corporațiune și cu cât mai vîrtos, când acel cineva stă ascuns și de acolo lovește. Că e compatibil acest lucru cu omul care vrea să spună adevărul, judece alții...

Dacă pot fi primit la cursul clerical tinerii cari numai au văzut școala — iar pe hârtie au șase clase — de ce să nu fie primiți și absolvenții de pedagogie mai ales dacă aceea au fost studenți buni? acesta cu atât mai vîrtos, că aceștia de comun rămân preoți acolo unde sunt învățatori?

Nu voi să aduc cazuri concrete, nici să fac comparațiune ca — să nu super pe nime, atâta pot să accentuez, că mai preferiți trebuie se fie aceia cari au cunoștințele necesare.

Să fiu bine înțeles. Poporul nostru pune pond pe aceea, că preotul său știe vorbi frumos și blând, să-i știe explica la înțeles cuvinte sfinte, și în celea mai multe locuri nu caută la pre-

gătiri, căci la aceasta nu se pricepe. Avem însă autorități confesionale: acelea au datorițe să supravegheze foarte strict, atât în decursul studiului cât și la absolvare, fiecareia ce fel de atestat să se deie și acele sigur se îngrijii și trebuie să se îngrijească — fiecare după merit să ocupe poziția ce i-se cuvine. Și, sigur, că în comun de frunte nu vor trimite oameni ne-calificați — că aceia nici nu pot declarați de capaci pentru atari locuri — ci vor trimite mai bine zis, sprijiniți oameni cari merită acelea lucruri.

Nu e tot una a fi păstor la oala a fi la mei. — Tot așa — dacă e permis să facem asemănarea nu pot fi asemenea păstorite comunele, cu atât mai vîrtos că azi lupii sunt mulți și trag la turmele mai mari, deci urmează că păstorul să fie treaz și harnic. Păstor la turma mică poate fi și stăpânul, deci două însușiri vin întruna la oaltă.

E dar imposibil, că în comun de tot micii preotul să fie și învățator sau întors? ori e bine să trimitem acolo pe cei cu opt clase, care 1/4 din viață și-au petrecut-o studiind, ca apoi să aibă timp de meditare asupra trecutului? Nu, domnule, ci fie-care la locul său și după mîntea sa, dar în asemănare legală și adevărată. După cum soarta ne-a invrednicit cu diferite lucruri de comunități tot așa trebuie să avem și bărbați destinați a le conduce. — Decă să nu fie spre vătămare. Dacă se primesc și tinerii cu mai puțină calificare iar din când în când i-se cede și cutăruia învățatori să facă privi cursul teologic. Intre aceștia avem esențiale, care ar putea servi la mulți preoți — aparința de oameni învățați — o model de harnicie și blândețe. Persoane voi numi numai în cas de lipsă.

Cred însă că vei ști și d-ta, că în tuatele bisericii noastre pretind ne condiționat, ca preotul să știe cânta, să predica și funcționa cum se cuvine. Dă-rere însă, că s'a ajuns treaba până acolo — în timpul din urmă de un aspiranți la preoție nu știu nici cânta nici ceti cu caracterele cirile nici atîtă cât cel din urmă cântăreț dela sate; predică nici nu mai vorbesc, că această constă din cuvinte «babilonice». — Asupra acestei împrejurări să se elege prime oamenii, nu asupra altor chestii cari după a mea părere nu strică nimic bisericii, nici statului preoțesc.

Multe ar mai fi de zis, însă m'atîm, că spunînd dreptul în față, că alterați în comoția lor se vor simți jigniți rău și m vor arunca că nu m privește afacerea, de ore-ce nu fac parte de sinul lor.

Atâta — deocamdată — pentru orientare și meditare. P. Vancea.

Din străinătate.

Retragerea lui Chamberlain din «Standard» comentează în chipul următor demisiunea ministrului coloniilor.

Retragerea aceluia mai distins din acești trei oameni de stat ni-s'a părut de câte-va zile inevitabilă, și nu ne îndoi că el a luat singura cale deschisă unui politician cinstit și de un spirit superior. Din momentul în care s'a hotărît la oțaxare a alimentelor, s'a găsit într-o poziție falsă. Verdictul opiniei publice au fost contra acestei nenorocite propunerii.

Broșura Balfour, cunoscută ministrilor dela începutul lui August, a demonstrat pe aceia cari credeau că majoritatea Cabinetului se va solidariza cu Chamberlain. În scrisoarea adresată ministrului președinte el recunoaște cu sinceritate că opinia publică este în contra lui și că pentru moment n'are

nici o speranță ca vederile sale să fie primite. Dar cum în starea actuală a opiniei, tariful preferențial trebuie să fie părăsit, el simte că prezența sa în cabinet ar fi un izvor de desbinare cu ceilalți colegi.

Dar de și dl Chamberlain recunoaște că opinia sa este contrarie, refuză totuși de a crede că această atitudine va fi durabilă. El menține cum că tariful preferențial este înțelept și practicabil, și-și propune să se devoteze sarcinii de a explica și populariza proiectul său.

Deci agitația pe care el a provocat-o va continua sub propriile sale auspicii.

DIN ROMÂNIA

Inmormântarea generalului Arion. Joi la orele 4 d. a. avut loc înmormântarea rămășițelor pămîntești ale regretatului general Eraclie Arion.

Serviciul funebru a fost oficiat de clerul bisericii Sf. Gheorghe.

După terminarea serviciului religios, au rostit cuvîntări d-nii generali Borănescu și Popescu și la urmă dl președinte al consiliului D. Sturdza, ministru de război.

Corpul regretatului general a fost apot luat pe brațe de ofițeri superiori și depus pe un afet de tun tras de 6 cai.

Coardoanele erau purtate de d-nii generali Varthiade, Popescu, Nasturel și Borănescu.

În marea afluență de lume am remarcat pe dl președinte al consiliului D. Sturdza, dl ministru de finanțe Em. Costinescu, dl M. Pherekyde, președintele Camerei: dl I. Calinderu, d-nii Dimitrie Protopopescu, Anton Carp, general G. Manu, general Lahovari, C. F. Robescu, toți generali, ofițeri superiori și inferiori din Capitală.

S'au depus un mare număr de coroane, așezate pe trei care, dintre care una a M. S. Regelui, cu inscripția: În recunoștință amintire, Carol: Generalului Arion, și una a A. S. R. Principelui Ferdinand.

Cortegiul a parcurs strada I. C. Brătianu, Bulevardul Academiei, strada Academiei și a ieșit în fața palatului Regal, apoi a pornit pe calea Victoriei, strada Carol, Rahovei, și Junie până la cimitirul Șerban-Vodă.

Pe tot parcursul, trotuarele strădelor erau tixite de lume.

Omorurile militare au fost date de detașamente din toate trupele din garnizonă, puse sub comanda dlui general Tătărescu.

Regele despre generalul Arion. M. S. Regele Carol I. a trimis din Rheineck (Elveția) următoarea telegramă de condoleanță d-nei general Arion, cu ocazia morții regretatului general:

Moartea subită a prea iubitului vostru soț, unul din cei mai devotați servitori ai Mei, mi-a umplut sufletul de cea mai adîncă durere. Pîmîntul, d-nă expresia viei și sincerei părți de care o iau în nenorocirea care v-a lovit împreună cu scumpa dv. familie. Amintirea generalului Arion va rămîne de apururi săpată în anele armatei Mele, care poate să fie mîndră că a avut în rândurile ei un așa viteaz soldat. Eu unul, Voi păstra o eternă recunoștință defunctului pentru serviciile mari și pentru caracterul său cavaleresc. Dumnezeu să vă susțină și să vă dea putere în aceste momente de grea încercare.

Carol.

Telegrama Prințului moștenitor. A. S. Regală Prințul României a trimis de asemenea următoarea telegramă:

Cu vie și adîncă durere aflu de moartea soțului vostru iubit și din tot sufletul și cu sinceră simpatie vă împărtășesc durerea.

Amintirea defunctului general, pe care l'am stimat și iubit ca pe șef al Meu, camarad și amic, va rămîne pentru totdeauna neuitată în sufletul Meu și în întreaga armată, care plînge astăzi la căpătâiul celui mai bun dintre generali ei pe care un destin crud l'a răpit prea de vreme. Dumnezeu să vă bine cuvinteze și să vă susțină în aspra încercare.

Ferdinand.

Statuia lui Vasile Alexandri, proiectată deja de mult, va fi în fine ridicată, într'un viitor apropiat, la Iași.

O comisiune compusă din d-nii N. Gane, prefect al județului Iași; Dim. Rosseti, locotenentul colonel Langa și C. Penescu, primar al Iașului, a luat zilele trecute o decizie definitivă în această privință.

Executarea operei a fost încredințată, pe preț de 30.000, excelentului sculptor Hegel din București.

Statuia și pedestalul vor avea o înălțime de 4 metri. Statuia va fi de bronz și pedestalul de piatră de Dobrogea, cu baso-relieful de bronz.

Un termen de un an și jumătate a fost acordat artistului pentru a-și executa opera. Este probabil totuși că el va reuși s'o termine pentru luna Septembrie anul viitor, pentru a putea fi inaugurată în același timp cu bisericile Trei Erarhi și Sf. Constantin.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 28 Septembrie n. 1903.

In contra renitenților. Se știe că mai multe comune ungurești, între care Măcăul, Senteșul, Kalocsa, Bătașia (aici sunt și Români) și altele vre-o trei, au hotărît în consiliul comunal să oprească pe slujbașii lor a primi darea pe care cetățenii ar veni s'o plătească. În felul acesta socot să se revanșeze pentru-că nu li-se acordă concesiunile naționale.

Primul ministru Héderváry, ca ministru de interne, a adresat însă acum o circulară către administrația comunelor și comitatelor, punându-le în vedere că hotărârile luate de a opri plățile de bună voie a dării le va nimici ear contra celor cari ar persista pe această cale, fiind funcționarii comunalii ori comitatensii, va porni disciplinar.

Duelurile lui Barabás poate că se vor ține numai cu protocoale. Se crede anume că atât contele Andrassy Tivadar cât și Perczel Dezső numai așa vor sta de vorbă cu martorii lui Barabás, dacă acesta va cere înțelu iertare în chip solemn, în Dietă, pentru insulta adusă Coroanei. Și după aceea se vor mai gândi însă dacă trebuie să încrucișeze spele cu asemenea năbădăios și exaltat.

Să ceară iertare! Comisia Dietei a decis ca pentru purtarea lor incompatibilă cu demnitatea parlamentară, eroii kossuthiști Lengyel și Rigó să ceară iertare în plină ședință.

Figurile acestea ridicole au secundat adică și ele pe Barabás când cu scandalul de Joi.

P. S. Sa Dr. Hossu la Lugoj. Citim în „Drapelul”: Erf Vineri seara la orele 6 și 10 minute a sosit P. S. Sa Dr. Hossu, noul episcop de Lugoj cu numeroasă suită în orașul nostru. În gară a fost primit de Rev. d-n președinte capitular și vicar Petru Pop, de comitele suprem C. Pogány, vice-co-

mitale C. Fiaika, locuitorul de primar Popoș și numeros public care a aclamat viu pe nou sositul. Dela gară a plecat direct la catedrală unde a fost așteptat de întreg capitolul și unde s'au făcut rugăciunile dela litie. P. S. Sa a sărutat evanghelia și crucea și apoi s'a dus la reședința episcopescă. — Despre drum până la Lugoj raportăm următoarele: Din Blaj a plecat P. S. Sa însoțit de d-nii Brut Hodoș, D. Iuliu Maniu și Aurel C. Domșa. La Alba-Iulia s'au alăturat d-nii Dr. E. Dăian și dr. George Popovici (protopopul Lugojului). La Orăștie a salutat pe P. S. Sa în fruntea întregii preoții tractuale și a unui public numeros adm. parochial Dumitru Iancu, ear d-na Erdelyi i-a predat un prea frumos buchet de flori vii. La Piski a fost salutat de vicariul Dr. Iacob Radu, de protopopii Stefan Radic (Petroseni), Ioan Pop (Hunedoara) și Nicolae Muntean (Grădiște) și mulțime de preoți. La gara Vețel a eșit poporul cu prapori și cu copiii de școală. La gara Baling a fost salutat de delegația lugojană în frunte cu Dr. Is. Pop, Dr. Aurel Vălean și alții.

Instalarea P. S. Sale în scaunul episcopesc al Lugojului se va săvârși — precum aflăm — mâine, Duminecă, la orele 9^{1/2} a. m. în decursul s-tei liturgii în biserica catedrală din loc, cu care ocaziune se va cere actul numirii și bulele papale. Despre recepțiunile nu avem nici o informațiune până la încheierea fetei. Credem că aceste vor urma mai târziu, după ce mobilierul P. S. Sale va sosi deabia cu trenul de astăzi.

† Viorica Mihali. Româncă bravă cunoscută de toți Români cari parte au luat și s'au interesat de mișcarea mare națională dintre anii 1890—1895, a încetat din viață.

Soțul ei îndurerat a dat următorul anunț funebru:

Dr. Teodor Mihali, avocat, proprietar și director de banca, în numele său și a rudeniilor cu inimă zdrobită de neconsolabilă durere aduce la cunoștința tuturor amicilor și cunoscuților trista veste, că adorata sa soție *Viorica născ. Vajda* azi în 24 Septembrie la 11 ore a. m., în etate de 36 ani și în al 19-lea an de căsătorie fericită, după îndelungate și grele suferințe împărtășită cu sfințele sacramente ale muribunzilor, și-a dat blîndul și nobilul său suflet în mâinile Dumnezeului creator.

Ceremonia de înmormântare se va săvârși după ritul religiei gr.-cat. române la 26 l. c. 10 ore a. m. în Deș, ear de acolo osemintele scumpei răposate se vor transporta cu tren separat la Chizeni, unde se vor depune spre vecinică odihnă în cripa familiară lângă osemintele adoratei noastre copilice. Deș, la 24 Septembrie n. 1903.

Se încheie deci alt capitol dureros în tragicul ce l'a ajuns pe distinsul Român...

Stim că așa lovituri crude sunt mult și pentru două vieți — dacă li-ar avea omul. Dr. Teodor Mihali a trebuit să le îndure, să înmormânteze unica fetiță și adorata soție. Cine să nu-l condoleze cu durere? Să se mîngâie însă, pentru-că neamul românesc are nevoie de inimi oțelite ca alui.

Răposatei fie-i memoria eternă!

Internat de fete în Lugoj. Aflăm din „Drapelul” că cu începerea anului școlar curent, pe lângă internatul de băieți dr. Liviu Marcu, s'a deschis la Lugoj și internatul român menit pentru elevele cari cercetează școala capitală gr.-or. și cursurile supletorii de fete din Lugoj, singura instituțiune școlară de acest fel în întreg Banatul. Sfințirea acestui internat s'a făcut Dumineca trecută, oficiînd protopresbiterul dr. George Popovici, asistat de parochiul Iosif Tempea și Eugen Sudrișian, iar corul dlui I. Vidu a

cîntat responsurile. La acest act solemn a luat parte corpul didactic, copiii și fetițele de școală, precum și un frumos număr de dame și domni.

Advocați sași condamnați. Senatul disciplinar al camerei advocaților din Tergu-Mureșului a adus zilele aceste sentință într'o afacere interesantă. Știm, că înainte cu câțiva ani, când arhiducele Iosif a vizitat orașul Bistrița, advocații sași Dr. Gustav Kelp și Dr. Carol Lang, au arborat la casele lor steaguri cu colorile săsești vînet-roșu. Din cauza aceasta numiții advocați au fost condamnați la amendă în bani, și actele procesului au fost transpuse comitetului disciplinar, care i-a și pus sub acuză pentru „contravenție” contra statului. Curia a aprobat aceasta și Sămbătă s'a pertractat procesul. Acușaii nu s'au prezentat, ei și-au trimis apărarea în scris. Senatul disciplinar i-a declarat vinovați și i-a condamnat: pe Kelp la 1000 coroane amendă, ear pe Dr. Lang la suspendarea oficiului pe 1/2 an.

Fidanțare. Dl Antoniu Mustețiu, liquidator la institutul de credit „Lugojana” din Lugoj, s'a fidanțat cu d-șoara Elisabete Ieța. Felicitările noastre!

Își trag seama. Se știe, că politicienii maghiari, îndeosebi kossuthiștii, au dus agitația și în căsării. așa că la Sopron de pilda, soldații unguri au luat parte la întrunire kossuthistă și au spart apot ferestrele ofițerilor „nemici”. Unul dintre înflăcărații soldați patrioți a pățit-o însă. Judecătoria militară a osândit adică pe Viosz Géza la 8 luni înmîniță și să mai servească încă un an. Osânda a fost dictată în frontul întregului regiment.

Studentii eminenți. În anul trecut au dat esamene „cu eminență” următorii studenți români. 1. La universitatea din Budapesta: George Gêrda și Felix Dumitreanu (primul examen fundamental la jură). 2. La universitatea din Cluj: Octav Pop (primul examen fund. la jură), Teodor Popescu, Mihaiu Tiria (al doilea examen fund. la jură), Iosif Boca, Ilie Popescu (al doilea rigoros juridic), Ales. Barbul, Emil Hațegan (al treilea rigoros juridic), Vladimîr Margan (primul rigoros în științele de stat), Emanuil Grebenea (al doilea rigoros la medicină). 3. Academia de drepturi din Pojon: Nicolae Zepeniag (primul examen fundamental). 4. Academia de drepturi din Sighetul Marmăției: Ștefan Darabant (primul examen fund.)

Cea mai nestrucioasă cremă pentru înfrumusețarea tenului e crema de flori de liliac. un borcan costă 1 cor.

Pudră de flori de liliac 1 cutie 1 cor.

Săpun de flori de liliac bucata 70 fil.

Pasta Iuno 2 cor.

Pudra Iuno 2 cor.

— Mijloc sigur contra durerilor de stomac, a sgîrciturilor și a catarurilor de stomac, contra boalelor învechite de stomac și contra lipsei poștei de mîncare, pe urmă un mijloc sigur purgativ fără dureri: e ceaiul întăritor de stomac al farmacistului Kossuth. O cutie de probă 1 cor. 20 fil.; o cutie de probă 2 cor.

— Contra guturaiului, tusei, răgușelei, flegmei și a afecțiunilor laringilor are un efect miraculos pastilele de pept Senega. Se pot găsi în farmacia „Verg-Maria” alui Kossuth, în Arad, Piața Boross-Beni 150 (casa Dengl).

Red. respons. Ioan Russu Șirlanu.

Editor Aurel Popovici-Barabanu.

Cel mai vechiu atelier de reparaturi și depozit de biciclete și mașini de cusut, în Arad, piața Libertății 7

HAMMER VILMOS

mechanician electric.

N-rul telefonului 96.

Biciclete de Dresda, calitatea I.
Depozit de

Mașini de cusut Singer pentru brodării fine, și

mașini de cusut Singer cu 32 fl. pe lângă garanție de 5 ani.

Instalări de sonerii și telefon. se primesc pe lângă mare garanție. Mare depozit de bucăți de biciclete și mașini de cusut. 1059 13—

Telefon pentru oraș și comitat 471.

In atenția gospodărițelor.

Au sosit

sticlele de aburi

pentru crastaveti și poame,

fabricat model, rezistând celui mai mare grad de căldură, făcut din o singură bucată, păreți de sticlă, de culoare verde sau albă.

Se pot căpeta pe lângă prețuri foarte avantajoase numai la

URBAN E.

urm. ved. Sütő József

prăvălie de sticlării

Arad, Forray-uteza 2/c.

Mare depozit de tot felul de sticle, porcelanuri, vase de fert, lampe, cadre pe lângă prețuri scăzute.

Tot aici se capeta PETROLEU de CRISTAL fără miros; 1 litru 20 cr.

Comande din provincie prompt și grabnic. 1052 15—30

Cel mai eficient izvor de cumpărare din Arad

Juvaericeale,

bucăți de aur și argint (frante)

bilete de amanet

cumpără pe bani gata cu prețurile cele mai scumpe, sau le schimbă cu alte obiecte. 1005 52—

Deutsch Izidor,

clășornicar și juvaeriu

Arad, Strada Templou.

— Telefon n rol 438. —

Telefon (pentru oraș și comitat) Nr 387

BRAUN N. A.

depozit de culori

Arad, str. Forray, piața Borcs-Béni.

Mare depozit de firnis, culori de ulei fabricat propriu, culori pentru vopsirea podelelor, uleiuri pentru mașini, și a. toate de prima calitate.

— Comande din provincie se efectuează prompt și solid — 1034 31—

— Pachetarea gratuit. —

SEIDEL OTTO,

fabricant de căciuli,

ARAD, Andrassy-tér Nr. 9

(vis à vis cu biserică).

Execut orice fel de chipiu militar, postav financiar pentru pompieri, pentru preoți și civili, calitate bună, preț moderat. 985 33—80

Prapori și steaguri bisericesti

precum și

lucrări de zugrav execută

Ludovic Neisz

Arad, strada Chorin 2 și str. Hunyady 6.

KISS GYULA

templar de zidiri și mobile.

ARAD, strada Borosbényi-tér Nr. 23.

Primește tot felul de lucrări ce se țin de zidiri și mobile, precum: lucrări în lemn pentru clădiri, portale, aranjamente de prăvălii și birouri. Aranjamente de culină, dormitor, sufragerie și salon, dela cele mai simple până la cele mai elegante prompt și eficient. 972 15—25

Comande din provincie se efectuează numai de căt.

— Desemnuri dau gratuit. —

— La lucrări pentru biserici dau rabat. —

Din lipsă de spaț

cu prilejul

facerii inventarului

am ales o mare mulțime de

sticlării, porcelanuri

1069 1—10 si

lămpi

unele ește din modă, dar de tot bune
cari se pot căpeta în

cortul special

ridicat în curtea
(casei Gebhart)

piața Andrassy 16,

începând de azi, câte-va zile pe lângă
prețuri foarte avantajoase.

Se vor vinde: servisirii (porcelan) de căi, cafea, moca. masă pentru 6 și 12 persoane. Farfurii, carafe, blide și alte vase. Servisirii de sticlă, pahare, ulciorare etc. Oglinzi, lavabouri. Lămpi de părete, masă și mână. Și alte nenumărate obiecte.

In atenția tuturor familiilor.

Premiat cu medalia cea mare milenară la expoziția din Budapesta în 1896.

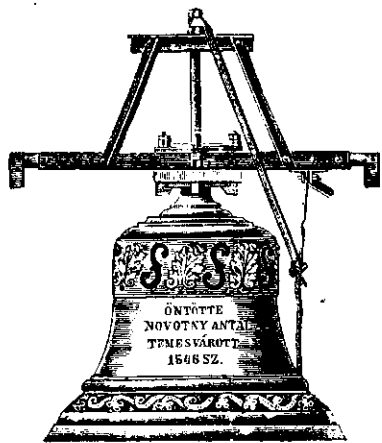

Turnătoria de clopote și de metal

a lui

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor s'rica e, mai departe spre facerea de clopote întregi armonice, pe lângă garanție pe mai mulți ani, prăzute cu adiuștări de fer bătut, construite sare a le întoarce cu ușurință în ori ce parte îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture prin ceas-ce vunt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provezute în partea superioară — ca violina — cu gaură dușă figa a

S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai dăne, mai limpede, mai rășent și cu vibrare mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu sau eș un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton unui clopot de 408 klg. patent după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadiustarea clopotelor vechi cu adiuștare de fer bătut, — ca și spre turnarea de toate de metal

Clopote în greutate de 300 k'g. și mai jos se sfiă totdeauna gata în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco

1035 10—52